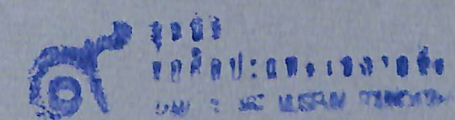
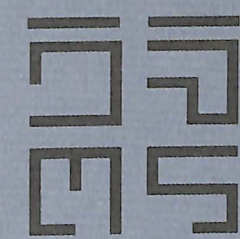

ວັດຊາດິເກຣຍາໄຕຣ

Rama IX Art Museum Foundation

โดย

จิตรกร

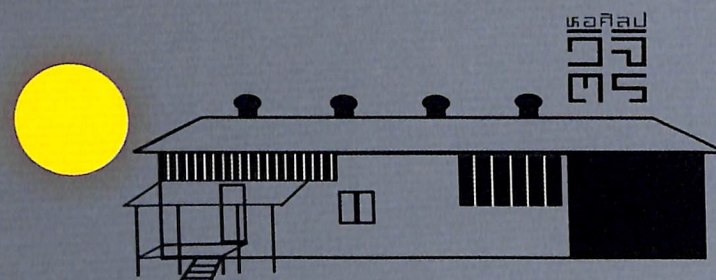
อภิชิตติ์กร

Rama IX Art Museum Foundation

Selected *Art Book*
by *Wijit* ๒๕๖๖

on the occasion of 100 years of Silpa to Siam

๒๕๖๖ - ๒๕๖๖
๑๐๐ ปี
ศิลป์ สยาม

by WIJIT APICHATKRIENGKRAI

โดย วิจิตร อภิชาติเกรียงไกร

Editor : Wijit Apichatkriengkrai
Designed by : Thai Form Studio
Proofread by : Weeradet Chanpirom
Published by : Wijit Apichatkriengkrai
Year of publication : 2023
Plate : super pixel
Production by : Focal Image Printing Group

Wijit Apichatkriengkrai (Wijit Art Gallery)
43 Moo 1, Railway Road
Salaya Subdistrict, Phutthamonthon,
Nakhon Pathom Province 73170, Thailand.
Telephone : +66-08-9447-3947
E-mail : wijit.thaiform@gmail.com

Copyright© Wijit Apichatkriengkrai 2023

All rights reserved. No part of this
publication may be reproduced, stored in
a retrieval system or transmitted in
any form or by any means, electronic, mechanical,
photocopying, recording
or otherwise, without permission of
the copyright holder.

บรรณาธิการ : วิจิตร อภิชาติเกรียงไกร
ศิลปกรรม : ไทยฟอร์มสตูดิโอ
พิสูจน์อักษร : วีระเดช จันภิรมย์
จัดพิมพ์โดย : วิจิตร อภิชาติเกรียงไกร
พิมพ์ครั้งที่ 1 : กุมภาพันธ์ 2566
เพลท : super pixel
พิมพ์ที่ : บริษัท โฟคัลอิมเมจพริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด

วิจิตร อภิชาติเกรียงไกร (หอศิลป์วิจิตร)
43 หมู่ 1 ถนนเลียบทางรถไฟ
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม 73170
โทรศัพท์ 08-9447-3947
wijit.thaiform@gmail.com

เจ้าของลิขสิทธิ์ : วิจิตร อภิชาติเกรียงไกร 2566
ข้อความและรูปภาพในหนังสือเล่มนี้
สงวนสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์
การคัดลอกส่วนหนึ่งส่วนใดในหนังสือเล่มนี้
ไปเผยแพร่ ไม่ว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ต้องได้รับ
อนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน ยกเว้นเพื่อ
การอ้างอิง การวิจารณ์ และประชาสัมพันธ์

แบบตัวอักษรที่ใช้ :
DB PenThai X (เนื้อเรื่องหลัก)
DB BanthadThong Std (หัวเรื่องหลัก)
MN Komalin EW (ข้อความประกอบ)
ISBN 978-616-588-969-8

Rama IX Art Museum Foundation

การสร้างสรรคที่ดูเหมือนเป็นการทดลอง ทำให้เกิดกระบวนการสร้างสรรคย่อยๆ ขึ้นหลายอย่าง โดยแต่ละอย่างนั้นเกิดขึ้นตามความเหมาะสมใหม่ที่ได้เรียนรู้ แต่อย่างทำให้เกิดพัฒนาการทั้งด้านวิธีการและสุนทรียที่ปรากฏอย่างจงใจ ผมเชื่อว่า “สุนทรีย” นั้นช่วยให้การสื่อสารแนวความคิดของผมได้รับการตอบสนองที่ได้ผลและยั่งยืน หรือการได้บูรณาศาสตร์ต่างๆ มาประกอบการสร้างสรรคก็ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงสุนทรียกับเครือข่ายอย่างงดงาม

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้เล่าที่มาและความสำคัญของการสร้างสรรคและค้นพบแนวคิดใหม่ๆ ทั้งเบื้องหลังที่ประกอบด้วยสิ่งที่เอื้อต่อผลสำเร็จของงานและการนำไปใช้อย่างไร ทั้งยังเพียบพร้อมด้วยภาพตัวอย่างผลงาน และเหตุการณ์ประกอบเอาไว้ในแต่ละยุคสมัยของงาน ที่เรียงร้อยตามลำดับ ตั้งแต่เริ่มต้นสร้างสรรคจนปัจจุบัน (ปีที่จัดพิมพ์ พ.ศ. 2566)

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่รวบรวมเรื่องเล่า และรวมผลงานด้านสาธารณศิลป์และแนวคิดนิเวศสุนทรียของผม ซึ่งได้ค้นพบแนวคิด “นิเวศสุนทรีย” ขณะเรียนปริญญาเอก และแนวคิด “สาธารณศิลป์” ขณะเรียนปริญญาโท ส่วนในขณะเรียนปริญญาตรีนั้นเป็นผลงานที่สร้างสรรคตามแนวความคิด “ไทยฟอร์ม/Thai Form” ซึ่งนั่นคือจุดเริ่มต้นที่พลักดันให้ผมก้าวเดินไปในแวดวงสร้างสรรคศิลปะของเมืองไทยซึ่งได้นำเสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้เช่นกัน

ผลงานจิตรกรรมที่ปรากฏในหนังสือนี้ เป็นแนวคิดการสร้างสรรคล่าสุดที่เกิดจากการสนใจศึกษาศิลปะร่วมสมัยประเภททัศนศิลป์ อย่างที่ทำกันมาดั้งเดิมคือการลงมือวาดรูปหรือเทคนิคอื่นๆ เพื่อการสัมผัสกับสุนทรียภาพโดยตรง และถ่ายทอดศิกยภาพ

ผ่านการใช้ฝีมือส่วนตัวล้วนๆ ส่วนผู้ชมก็ต้องการใช้ประสบการณ์ทางสุนทรียสัมผัสโดยตรง ไม่ต้องการให้ผ่านสื่อกลางอื่นใดเช่นเดียวกับศิลปิน โดยในเนื้อหาของหนังสือได้อธิบายถึงที่มาของการสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมนี้ไว้ทำความเข้าใจ และทราบถึงพัฒนาการนี้ของผม

การทำงานจิตรกรรมได้ดังให้ได้กลับเข้าสู่ระบบการทำงานศิลปะเพื่อเผยแพร่การจัดแสดงผลงาน ตามอย่างคนเขียนรูปปฏิบัติกัน นับว่าในหมู่เพื่อนร่วมรุ่นในการเรียนศิลปะขั้นต้น ผมน่าจะเป็นคนสุดท้ายหรือคนล่าสุดที่มีเป้าหมายเข้าร่วมแวดวงศิลปะแนวทางนี้

ในโอกาสทำหนังสือลำดับต่อไป จะเสนอผลงานในแต่ละกลุ่มความคิดอื่นๆ ต่อไป

ในการดำเนินชีวิตและสร้างสรรคผลงานของผมนั้นมีบุคคลที่มีพระคุณ มีบุญคุณ หรือให้ความช่วยเหลือต่างๆ ด้วยการหยิบยื่นโอกาสดีๆ ให้กับผม ซึ่งอาจไม่ปรากฏชื่อหรือเหตุการณ์ในหนังสือเล่มนี้ เนื่องจากมีจำนวนมาก และเกรงว่าจะหลงลืมตกหล่น ฉะนั้นเมื่อผมมีโอกาสหนึ่งโอกาสใดจะขอตอบแทนท่านทั้งหลายด้วยการกระทำที่เหมาะสมและสุนทรีย อย่างไรก็ตามผมขอแสดงความระลึกถึงทุกๆ ท่าน ทุกๆ คนไว้ ณ พื้นที่คำนำนี้ก่อน

วิจิตร อภิชาติเกรียงไกร

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่รวบรวมเรื่อง
เล่า และรวมผลงานด้านสาธารณศิลป์และ
แนวคิดนิเวศสุนทรีย์ของผม ซึ่งได้ค้นพบ
แนวคิด“นิเวศสุนทรีย์”ขณะเรียนปริญญา
เอกและแนวคิด“สาธารณศิลป์”ขณะเรียน
ปริญญาโท ส่วนในขณะเรียนปริญญาตรี
นั้นเป็นผลงานที่สร้างสรรค์ตามแนว
ความคิด “ไทยฟอร์ม/Thai Form”
ซึ่งนั่นคือจุดเริ่มต้นที่ผลักดันให้ผม
ก้าวเดินไปในแวดวงสร้างสรรค์
ศิลปะของเมืองไทยซึ่งได้นำ
เสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้เช่นกัน

วิจิตร อภิชาติเกรียงไกร

สารบัญ

บิดา (เตี้ย)
ศิลปะวัยเด็ก
ศิลปะเพื่อชีวิต
ภาพพิมพ์
Thai Form
สื่อผสมและประติมากรรม
นักอนุรักษ
สาธารณศิลป์ : ปล่อยหิน
สาธารณศิลป์ : กระบวนการเขียนแขวน
สาธารณศิลป์ : การพิมพ์ผ้าสด
สาธารณศิลป์ : นานิเวศสุนทรีย์
การแตงนา
นางวงกลม นานิเวศสุนทรีย์
ปรากฏการณ์นิเวศสุนทรีย์
ปรากฏการณ์ทางสุนทรีย์
ผลงานต่อเนื่องเรื่องนางวงกลม
แรงบันดาลใจใน “วิถีชุมชน”
การเขียนรูป
เยียรเงาสลัว 40x60
ความฝันของนักนิเวศสุนทณรีย์
ปรากฏการณ์ในวงกลม
“หุ่นนิ่ง”
ผลงานสร้างสรรค์

ความคิด ชีวิต ผลงาน

Rama IX Art Museum Foundation

• ภาพถ่ายครอบครัว (ถ่ายโดย
ร้านถ่ายภาพในงานประจำปี
จังหวัดนครราชสีมา
ราวปี พ.ศ. 2511)

บิดา (เตี้ย)

ที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน ชีวิตในวัยเด็กของวิจิตร อภิชาติเกรียงไกร ดำเนินไปเช่นเดียวกับเด็กชาวบ้านต่างจังหวัดของประเทศไทยในสมัยก่อน ที่ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติและวิถีชีวิตที่ผูกพันกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เขาชอบที่จะใช้เวลาไปกับการเที่ยวเล่นตามทุ่งนา ทำให้เขาซึมซับจนซาบซึ้งจากการได้สัมผัสที่ประกอบด้วยดิน ฟ้า อากาศ และที่แฝงเร้นอยู่ในท้องทุ่งนา ชุมชนชาวบ้านที่มีวัฒนธรรมการปลูกข้าวแบบชาวอีสานเป็นวิถีชีวิต นับเป็นการได้ประสบการณ์ทางสุนทรีย์ครั้งแรกๆ และสะสมเป็นความชอบอย่างที่ไม่เกิดขึ้นในหมู่เพื่อนๆ แล้วก้าวแรกแห่งการสร้างสรรค์ก็เริ่มต้นในวัยประถมศึกษา เมื่อบิดาชาวจีน (บิดามีชื่อจีนว่า เท่งกวง และมีชื่อในสมุดต่างด้าวว่า เซ็งด้วง แซ่ลี้ม มีนามปากกาว่า นึ่งหึ่ง เกิดที่เมืองซัวเถา ประเทศจีน เดินทางมาประเทศไทยสองครั้ง ตัดสินใจตั้งรกรากในครั้งที่สอง อายุราว 19 ปี อาชีพแรกเป็นลูกจ้างที่ห้างรัตนมาลา จำกัด อยู่ริมถนนพารุติและถนนตรีเพชร สินค้าดังของห้าง คือ แผ่นเสียงตราสุนัข ถ่านไฟฉายเอเวอเรดี ตะเกียงเจ้าพายุอัดตัวจักรเย็บผ้า และสินค้ายุโรป

ด้วยการชอบอ่านหนังสือตำราและหนังสือพิมพ์ ต่อมาจึงสมัครเป็นครูโรงเรียนจีนที่จังหวัดสุโขทัย จนได้พบกับมารดาของวิจิตร และแต่งงานกัน) ได้นำภาพเขียนจีนที่พบเห็นจาก

หนังสือต่างๆ มาให้ดูและทดลองวาดตามด้วยสีน้ำ หมึกจีน และสีโปสเตอร์ซึ่งไม่ได้ถูกต้องตามหลักวิธีใดๆ แต่ด้วยเจตนาอยากให้อุจรรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และไม่ออกไปเที่ยวเล่นอย่างเด็กชาวบ้าน จากเหตุการณ์นี้ทำให้เด็กชายวิจิตรในเวลา นั้นได้รับประสบการณ์ทางสุนทรีย์อีกครั้งหนึ่ง ขณะเดียวกันเขาแสดงความสามารถทางศิลปะในชั้นเรียนได้โดดเด่นเป็นที่ชื่นชมของครู เมื่อผลงานการลอกภาพเขียนจีนออกมาเป็นที่น่าสนใจของบิดาและคนรอบข้าง บิดาก็จะนำไปให้เพื่อนหรือคนรู้จักจนได้รับคำชม จึงทำให้วิจิตรยังรู้สึกภาคภูมิใจมากขึ้น อีกทั้งยังได้รับค่าแรงตอบแทน คล้ายกับการขายผลงานหรือรับจ้างวาดจากผู้ใหญ่เพื่อนๆ ของบิดาตามมาอีก

การใช้ศิลปะเป็นอุบายขัดเกลานิสัยของบิดาได้ผลดีอย่างยิ่ง วิจิตรเพลิดเพลินกับการได้วาดรูป เงินเล็กน้อยที่ได้จากการวาดรูปก็นำไปซื้อสติ๊กเกอร์ เช่น สีโปสเตอร์แบบขวด (Sakura) พู่กันสง่า มะยงะ กระดาษที่ดึกกว่าสมุดปกวินิส และวัสดุที่มีคุณภาพกว่าที่ใช้กันในโรงเรียน ระหว่างนี้สิ่งหนึ่งเป็นแรงบันดาลใจเป็นแบบอย่าง นั่นคือผลงานศิลปะของพี่ชายของเขาที่กำลังเรียนในระดับมัธยม (พี่ชายชื่อวิชัย แซ่ลี้ม ต่อมาเขาเปลี่ยนนามสกุลจากแซ่ลี้ม เป็น อภิชาติเกรียงไกร ซึ่งวิจิตรได้เปลี่ยนตามในเวลาต่อมา) และได้อิทธิพลจากผลงานเรียนของพี่ชาย จึงนับได้ว่าบิดาของเขาเป็นคนเริ่มต้นปลุกดินให้สัมผัสกับศิลปะจีน และมีพี่ชายเป็นแบบอย่างทางศิลปะทั่วไปของนักเรียนมัธยม

เมื่อมีความพึงพอใจที่จะทำและสามารถทำออกมาได้ดีก็ยิ่งทำให้เด็กชายวิจิตรมีความรักและมั่นใจในการวาดรูปมากขึ้น เมื่อบิดาเห็นว่าเขามีความรับผิดชอบดีแล้วจึงหยุดส่งเสริมการวาดภาพเขียนจีน ส่วนพี่ชายเมื่อโตขึ้นได้เลิกสนใจในศิลปะหันเหชีวิตไปทางอื่น วิจิตรรู้สึกเสียใจ เพราะพี่ชายมีพรสวรรค์ทางศิลปะมากกว่าเขาเสียอีก

เมื่อย้ายเข้ามาเรียนในตัวจังหวัด วิจิตรเข้าเรียนที่โรงเรียนมัธยมประจำจังหวัดชื่อ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนชายล้วน มีรูปแบบการเรียนคล้ายอาชีวศึกษา นักเรียนสามารถเลือกเรียนวิชาช่างที่ชอบได้ เขาเลือกวิชาศิลปะตลอดการเรียน 3 ปี เพื่อต่อยอดความสามารถระดับประถมของตัวเอง และด้วยมุมมองแบบเด็กๆ เขาคิดว่าศิลปะที่เขาชอบนี้มีโอกาสสร้างรายได้จนเจือจรรอบครัวอย่างที่เขาเห็นผลงานภาพประกอบหนังสือภาพการ์ตูน ดูเหมือนเรื่องอนาคตของการเรียนศิลปะจะเป็นความเข้าใจที่คล้ายคลึงกันในหมู่เพื่อนที่เลือกวิชาศิลปะ

ศิลปะวัยเด็ก

ในการเลือกเรียนศิลปะในโรงเรียนนี้ วิจิตรได้เรียนกับครูผู้จบการศึกษาศิลปะชั้นสูงจากเมืองหลวงกรุงเทพฯ นั่นคือ อาจารย์ปรีชา คงภักดี (จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปี พ.ศ.2503 นับเป็นรุ่นที่ 17 ในสมัยที่ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ยังมีชีวิต) ท่านจบจากมหาวิทยาลัยศิลปากร (ชื่อมหาวิทยาลัยศิลปากรยังห่างไกลความฝันของวิจิตร) ในการเรียนศิลปะซึ่งไม่ใช่ครูศิลปะที่สั่งงานนักเรียนง่ายๆ อย่างที่ผ่านมา อาจารย์ปรีชาได้ให้ภาษาพูดใหม่ๆ ที่ผสมกับศัพท์ทางศิลปะ ประกอบน้ำเสียงและท่าทางที่เข้าใจ มีการสั่งงานที่ต้องศึกษาเป็นขั้นตอน เช่น การเรียนเรื่องเส้น สี แสงเงา ที่มีแบบเป็นปูนปลาสเตอร์สีขาวๆ (สอนโดยอาจารย์อีกท่านหนึ่งที่รับสอนวิชาพื้นฐาน) ตลอดจนการเขียนภาพธรรมชาติ อย่างใบไม้ ต้นไม้ที่อยู่ในทิวทัศน์ วิจิตรก็วาดได้ตามความสามารถของนักเรียนวัย 14-15 ปี สิ่งที่เขาได้มากที่สุดคือการได้ “สังเกตและแยกแยะ” เพราะก่อนหน้านี้วิจิตรถูกฝึกให้วาดภาพตามใจ หรือการลอกภาพเท่าที่เห็นด้วยดินสอหรือปากกานบนกระดาษ ในบทเรียนบทแรกนี้ วิจิตรรู้สึกอึดอัด และผลงานไม่ตัวอย่างที่เขาหวัง แม้จะผ่านไปได้จนถึงขั้นของการเข้าเรียนศิลปะในระดับนักศึกษา

ความตื่นเต้นที่อยากจะเข้าถึงศิลปะในระดับสูงขึ้นไปของเด็กนักเรียนมัธยมทำให้เขาตัดสินใจเลือกเรียนวิชาศิลปะในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งในจังหวัดนครราชสีมามีสถาบันสอนวิชาศิลปะที่ในเวลานั้นถือว่าใหญ่และสำคัญที่สุด เนื่องจากมีระบบการเรียนที่อยู่ในระดับประเทศ ผู้ก่อตั้งรวมทั้งคณาจารย์ก็มีความรู้ความสามารถสูงระดับศิลปิน สถาบันแห่งนั้น ได้แก่ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา (ปัจจุบันทุกอย่างเปลี่ยนไป รวมทั้งชื่อที่เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน) วิจิตรเจาะจงสอบเข้าที่แผนกศิลปกรรม คณะออกแบบ (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นคณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม) ด้วยคำแนะนำแนวการสอบเข้าจากรุ่นพี่ละแวกบ้านคนหนึ่ง (พี่ดำรง ภู่วรรณ) ที่กำลังเรียนที่แผนกนี้อยู่

การสอบมีทั้งการแสดงทักษะการวาดเส้นด้วยดินสอ การวาดสีน้ำมีแบบเป็นหุ่นนิ่ง และการวาดภาพองค์ประกอบศิลป์ วิจิตรสอบเข้าเรียนด้วยคะแนนที่สูงเพียงพอที่จะเข้าเรียนอย่างไม่มีปัญหาด้วยหลักสูตรห้าปีเช่นเดียวกับหลักสูตรมหาวิทยาลัย (ช่วงแรกเรียนต่อเนื่องสามปี เรียกว่าประโยควิชาชีพ/ปวช. ช่วงที่สองเรียนสองปี เรียกว่าประโยควิชาชีพชั้นสูง/ปวส.) การเรียนศิลปะแบบเต็มเวลา

ต้นฉบับภาพเขียนจีนที่บิดาจัดหามาให้วาด มีการแบ่งภาพคร่าวๆ ก่อนการคัดลอก ราวปี พ.ศ. 2520 ช่วงเรียนมัธยม

ตารางเรียนแบ่งเป็นวิชาต่างๆ คล้ายหลักสูตรคาเดมีย่างสถาบันศิลปะฝั่งตะวันตก ได้แก่ การเน้นวิชาพื้นฐานที่เป็นการสร้างทักษะฝีมือระดับพื้นฐานในการทำงานศิลปะเป็นอาชีพตามแนวทางของสถาบัน

ศิลปะเพื่อชีวิต

ในแผนกศิลปกรรมที่วิจิตรเรียนมีคณาจารย์ที่ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษามาจากกรุงเทพฯ ทั้งจากมหาวิทยาลัยศิลปากรและวิทยาลัยเพาะช่าง จึงเป็นแรงดึงดูดนักศึกษาจากทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นับเป็นโอกาสของวิจิตรที่จะได้เรียนรู้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะระดับสูง หรืออาจจะเรียกว่าระดับชาติก็ได้ เนื่องจากอาจารย์หลายคนกำลังสร้างสรรค์ผลงานในแวดวงศิลปะระดับชาติ อาจารย์จึงสอนและทำงานศิลปะของตัวเองไปด้วย ในเวลานั้น ผลงานเกิดขึ้นที่วิทยาลัยอาชีวฯแห่งนี้ (คณาจารย์ที่สอนและสร้างสรรค์งานในช่วงที่วิจิตรเรียนอยู่ เช่น อาจารย์ทวี รัชนิกร อาจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ อาจารย์สมชาย เกาทอง อาจารย์สุวิษ สกิตวิทยานันท์ อาจารย์ยัวร์ ธีระพิจิตร อาจารย์สมเกียรติ เสวีกุล และอาจารย์สนั่น ดัชนี : ตำแหน่งทางวิชาการสมัยนั้น) วิจิตรฝึกฝนทักษะฝีมือทั้งในห้องเรียนและในวันหยุด เขาทำงานมากกว่าเพื่อนหลายคน เข้าวิจารณ์ในห้องเรียนอย่างภาคภูมิใจ

แนวทางศิลปะเพื่อสังคมหรือศิลปะเพื่อชีวิตคือผลงานที่วิจิตรได้เรียนรู้จากนักศึกษารุ่นพี่ๆ ที่ก่อนหน้านี้บรรยาภาของสังคมไทยอยู่ในภาวะการต่อสู้ทางสังคม (ชนชั้น) และเรียกร้องประชาธิปไตย สภาพสังคมและการเมืองพลักดันให้เกิดคณะครู อาจารย์ นักเรียนนักศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ออกมาเคลื่อนไหว แสดงออก จนเป็นที่รู้จักในวงกว้าง แสดงออกด้วยการเขียนภาพสะท้อนปัญหาสังคม ชนชั้นกรรมาชีพ เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน ผู้ด้อยโอกาส เป็นภาพสะท้อนความเหลื่อมล้ำหรือรุนแรงของสังคม นอกจากแนวผลงานนี้ ยังมีรุ่นพี่ที่สนใจความงามของภาพทิวทัศน์ธรรมชาติในห้องกิน หุ่นา กระตอม ปราสาทหินอันเป็นทิวทัศน์และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นอีสาน

การได้อ่านหนังสือแปลที่ชื่อ “ไฟศิลป์” (Lust for Life เขียนโดย เออร์วิง สโตน แปลเป็นภาษาไทย โดย กิตติมา อมรหัตถ์) เกิดจากการได้พบกับศิลปินผู้กำลังเป็นที่ศรัทธาของวงการศิลปะเมืองในเวลานั้น อาจารย์ประเทือง เอมเจริญ ในวันที่ได้พบกัน อาจารย์ประเทืองอ้างถึงหนังสือเล่มหนึ่งที่ได้

อ่านในขณะที่ตัวเองกำลังแสวงหาแนวชีวิต อ่านแล้วเกิดพลังที่ได้รับจากเรื่องราวและภาพผลงานชั้นเลิศของศิลปินระดับโลก คำบอกเล่าของศิลปินผู้กำลังประสบความสำเร็จกระตุ้นให้วิจิตรหาซื้อหนังสือดังกล่าวมาอ่าน หนังสือเล่าถึงวิถีชีวิตอันขยันแค้น แต่เต็มไปด้วยพลังสร้างสรรค์และปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงของศิลปินที่มีอิทธิพลในโลกศิลปะรู้จักกันดีในนาม วินเซนต์ แวนโก๊ะ (Vincent Willem van Gogh) เรื่องราวจากการอ่านสร้างแรงกระตุ้นอย่างแรงกล้า ไม่ต่างจากผู้แนะนำแต่อย่างใด หลังจากอ่านหนังสือเล่มนี้ วิจิตรก็เกิด “ไฟศิลป์” มุ่งมั่นที่จะเดินตามแนวทางของศิลปินที่หาเขาออกเดินทางเขียนรูปทิวทัศน์ หอบหิ้วเฟรมผ้าใบ ขาหยิ่งและอุปกรณ์ต่างๆ ออกเดินทางวาดภาพไปตามหมู่บ้าน ริมห้างร้าน และตามทุ่งนารอบชุมชน ทำให้เขาได้พัฒนาฝีมือในการเขียนภาพด้วยเทคนิคต่างๆ นอกห้องเรียน นอกคำสั่งของอาจารย์ จนเกิดความมั่นใจในตัวเองและมีความรู้สึกนึกคิดที่ต่างออกไป และด้วยเห็นคุณค่าของหนังสือเขาจึงสามารถติดตามความรู้ทางศิลปะ ศิลปิน และวงการศิลปะจากส่วนกลางผ่านหนังสือและนิตยสารต่างๆ ในสมัยนั้น เช่น โลกศิลปะ, ฟลลิ่ง, แพรว, บ้านและสวน และสูจิบัตรจากนิทรรศการซึ่งหามาชั้นชมแสนยาก เนื่องจากความห่างไกลและไม่มีโอกาสเดินทางไปยังกรุงเทพมหานคร

สิ้นสุดการเรียนในปีที่ 3 (พ.ศ.2525) วิจิตรตัดสินใจไม่เรียนต่อ ยินดีรับวุฒิการศึกษาปวช. แล้วรวบรวมแรงบันดาลใจเดินทางไปเรียนต่อที่กรุงเทพมหานครทั้งที่ครอบครัวไม่สนับสนุน และตัวเขานั้นใช้ชีวิตอยู่บ้านมาตลอด เขาตั้งใจที่จะเลือกสอบเข้าคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพียงแห่งเดียว ครั้งนี้เป็นการสอบระดับชาติ ผู้คนจากสถาบันศิลปะทั่วประเทศที่ใฝ่ฝันต่างเดินทางมาสอบ ส่วนใหญ่มีฝีมืออันดับต้นๆ ของสถาบัน และมีความศรัทธาสถาบันแห่งนี้อย่างแรงกล้าเช่นกัน

ที่คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2488 โดยศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้รับการสนับสนุนจากกรมศิลปากร ตั้งอยู่ที่ถนนหน้าพระลาน ตรงข้ามพระบรมมหาราชวัง ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา มีทำน้าเรียกว่า “ท่าพระ” ชาวบ้านเรียกว่า “ท่าช้าง” มหาวิทยาลัยศิลปากรมีขนาดเล็กเพียง 8 ไร่ ประกอบด้วย 4 คณะวิชา ได้แก่ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ คณะสถาปัตยกรรม คณะโบราณคดี และคณะมัณฑนศิลป์ ในปี พ.ศ.2525 มีนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เข้ามา

ได้ 47 คน วิจิตรสอบผ่านเข้ามาด้วยอันดับกลางๆ แต่พบว่าชื่อตัวเองนั้นถูกคัดออก เนื่องจากเอกสารตกหล่นจากสถาบันเดิม ในวันมอบตัวเขาได้รับความช่วยเหลือจากคณบดีของคณะผู้โอบอ้อมอารี และเจ้าหน้าที่ช่วยแก้ไขให้อย่างมีน้ำใจ สร้างความประทับใจในวันแรกที่ได้มามหาวิทยาลัย [คณบดีในเวลานั้นคือ อาจารย์ประหยัด พงษ์ดำ ตำแหน่งสูงสุดเป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณ และได้รับการคัดเลือกเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ (ภาพพิมพ์) ปี พ.ศ.2541]

ค่าใช้จ่ายต่างๆ พี่ชายของวิจิตรเป็นผู้ช่วยเหลือในปีแรก ในปีต่อมาจึงย้ายเข้าไปอาศัยพักในมหาวิทยาลัย และมีงานรับจ้างเป็นรายได้เสริม เขาจึงเลิกขอรับความช่วยเหลือจากพี่ชาย วิถีเมืองหลวงเป็นสิ่งที่ปรับตัวได้ไม่ยากนัก แม้ว่าเขาจะไม่ใช่นักกล้าแกร่ง แต่เรื่องสำคัญที่ต้องเรียนรู้คือเทคนิคการทำงาน (เรียน) ให้เท่าทันเพื่อน เพราะเพื่อนที่เรียนจบจากสถาบันที่อยู่ในกรุงเทพฯ อย่างเช่นที่วิทยาลัยเพาะช่าง วิทยาลัยช่างศิลป์ โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์ นั้นมีความสามารถทำงานที่หลากหลาย มีเทคนิคหรือวิสัยทัศน์ที่แตกต่าง เขาจึงทำทุกอย่างเพื่อทดลองเทคนิคการทำงานศิลปะทุกรูปแบบ มีความซับซ้อนขึ้น ในปีแรกของการเรียนจึงใช้เวลาไปกับการแก้ปัญหา พัฒนาเทคนิค ผลการเรียนรู้ในปีแรกจึงไม่ดีนัก

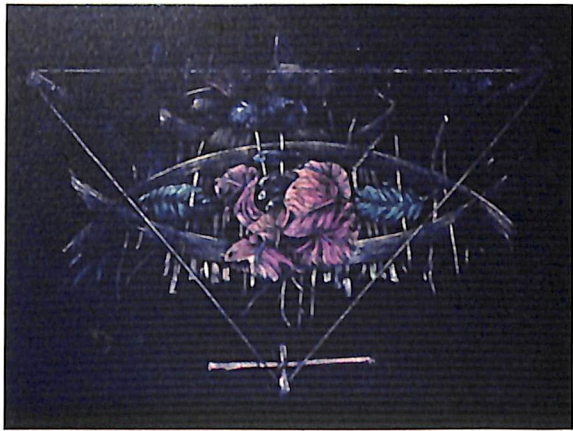
การเรียนในมหาวิทยาลัยศิลปากรช่วยให้ใกล้ชิดกับความเคลื่อนไหวทางศิลปะ (ซึ่งในขณะนั้นถือว่าเป็นศูนย์กลาง) เขาเริ่มสนใจที่จะผลิตผลงานของตัวเองสู่การแสดงนิทรรศการศิลปะ “นิทรรศการศิลปกรรมแห่งประเทศไทย” เป็นงานแสดงศิลปะแห่งแรกที่ยอมรับผลงานของเขา (ภาพเขียนเทคนิคสีฝุ่นผสมสีอะคริลิกบนกระดาษสา รูปดอกบัวจำนวนมากลอยอยู่ในอากาศ การแสดงจัดขึ้นที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร) แม้จะไม่ได้ผลทางชื่อเสียง แต่ก็สร้างความมั่นใจที่จะก้าวเดินต่อไปในอีกด้านหนึ่ง

ภาพพิมพ์

ผลงานของวิจิตรได้ปรากฏแนวทางชัดเจนขึ้น เมื่อเขาตัดสินใจเลือกเรียนวิชาภาพพิมพ์ (Graphic Art หรือ Print Making) ในชั้นปีที่ 3 เขาได้สร้างผลงานชุดหนึ่ง ผลงานภาพพิมพ์ชุดนี้ทำให้เขาได้พบลักษณะเด่นของตัวเองที่ศึกษา เผ้าสังเกตจากผลงานของศิลปินภาพพิมพ์อาจารย์และรุ่นพี่ จากนั้นจึงตัดสินใจเลือกสาขาวิชาภาพพิมพ์เป็นวิชาเอกในชั้นปีที่ 4 และ 5 เนื่องจากภาพพิมพ์เป็นเทคนิคที่เต็มไปด้วยความซับซ้อน เพราะหลังจากเรียนจบ

ผลงานจิตรกรรม “นาช้างบ้านหน้าแล้ง” ผลงานแรกๆ ที่เขียนภาพ สีนํ้ามันบนผ้าดิบ, 60x80 เซนติเมตร, พ.ศ.2524

ผลงานภาพพิมพ์ “ลักษณะไทย” หรือ “Thai Form” พิกัด 1, ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ 50x65 เซนติเมตร, พ.ศ. 2528
ผลงานภาพพิมพ์ “ลักษณะไทย” หรือ “Thai Form” พิกัด 2, ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ 50x65 เซนติเมตร, พ.ศ. 2528
ผลงานภาพพิมพ์ “ลักษณะไทย” หรือ “Thai Form” พิกัด 3, ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ, 50x65 เซนติเมตร, พ.ศ. 2528

แล้วคงเป็นเรื่องยากที่จะได้ฝึกฝน ประกอบกับในขณะนั้นภาควิชาภาพพิมพ์มีความเคลื่อนไหวที่โดดเด่นของกลุ่มอาจารย์และรุ่นพี่ สร้างชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับไม่ต่างจากงานประเภทอื่นซึ่งประเมินจากผลการประกวดศิลปกรรมต่างๆ ที่เฟื่องฟูในเวลานั้น มักมีผลงานภาพพิมพ์ได้รับรางวัลไม่แพ้ประเภทอื่นๆ จนผลงานชิ้นหนึ่งได้รับรางวัลเหรียญทองแดง จากการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 33 พ.ศ.2530

Thai Form

สิ่งที่วิจิตรค้นพบจนทำให้ได้รับรางวัลอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาก่อนเรียนจบที่คณะจิตรกรรมฯ และใช้เป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ “ลักษณะไทย” หรือ “Thai Form” แสดงถึงรูปทรงและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีที่มาจากวิถีชีวิตชนบทไทยที่ประกอบขึ้นจากรูปทรงที่เขาสร้างขึ้นใหม่ จิตว้างอยู่ในบรรยากาศที่คล้ายๆ กับทุ่งโล่งหรือนาข้าวอันเป็นสภาพแวดล้อมที่เขาจดจำสมัยวัยเด็ก สิ่งที่น่าสนใจก็คือบรรยากาศแห่งความสงบเงียบที่สะท้อนอะไรบางอย่างในตัวเขา ในส่วนเทคนิคการทำภาพพิมพ์ เขาเลือกใช้เทคนิคการพิมพ์ด้วย “แม่พิมพ์โลหะ” หรือ “Etching” ที่เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่เขาสามารถพัฒนาแนวทางจากศิลปินรุ่นก่อนหน้า ซึ่งชอบที่จะสร้างบรรยากาศสีดำให้เป็นสัญลักษณ์ของทั้งภาพ ในกรณีแนวคิดที่เป็นรูปธรรม มีน้ำหนัก ผิวพื้น หรือแสงเงา สีดำคือหมึกดำที่เป็นหมึกเฉพาะของเทคนิคนี้ ก่อนหน้านี้อาจใช้แนวทางนี้เช่นเดียวกัน แต่ครั้งนี้พบว่าการแสดงออกด้วยการเน้นรูปทรงของสิ่งต่างๆ การมีพื้นสีอ่อนจะช่วยให้อุปทรงแสดงความงาม ประกอบกับการจัดวางองค์ประกอบที่กลมกลืนและความสว่าง การจัดการกับสีดำให้หมดไปจากพื้นหลังมีขั้นตอนมากขึ้น เสียเวลาเสียวิสัย แต่เมื่อสำเร็จ ผลงานชิ้นแรกก็เป็นที่ยอมรับของคณาจารย์และรางวัลจากการประกวด (ภาพ) รวมทั้งการทำวิทยานิพนธ์ ในปี พ.ศ.2530 เขาเรียนจบปริญญาศิลปบัณฑิต (โดยมีอาจารย์พิษณุ ศุภนิมิตร เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/ตำแหน่งทางวิชาการขณะนั้น)

ระหว่างปี พ.ศ.2529 ถึง พ.ศ.2535 วิจิตรสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์แนวทางที่ค้นพบอย่างต่อเนื่อง ทั้งในการทำวิทยานิพนธ์และการทำเพื่อการประกวดดังที่กล่าวมาแล้ว ความสำเร็จทำให้เข้าสู่แวดวงศิลปะได้อย่างเต็มตัว โดยเฉพาะเมื่อผลงานของเขามีผู้สนใจสะสม การเป็นที่ยอมรับทำให้วิจิตรได้พบปะผู้คน ทั้งในกลุ่มอาจารย์และรุ่นพี่ รุ่นน้องในสังคมมหาวิทยาลัย

ศิลปินและสังคมภายนอก รวมทั้งการกลับไปพบปะอาจารย์ และรุ่นน้องที่สถาบันเก่าที่นครราชสีมา เขามีโอกาสได้เผยแพร่ผลงานไปยังต่างประเทศ โดยเฉพาะการจัดการแสดงเฉพาะภาพพิมพ์ระดับนานาชาติ ซึ่งมีผลงานศิลปินไทยเป็นส่วนหนึ่งเสมอ หลายคนเป็นที่ยอมรับและสร้างชื่อเสียงให้กับตัวเองและประเทศ ความสำเร็จของจิตรยังดึงดูดสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ นิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์ ติดต่อขอสัมภาษณ์ อันเป็นโอกาสที่เขาจะได้เล่าถึงแนวคิดในการทำงานสู่สังคม โดยเฉพาะแนวคิดที่เป็นผลมาจากการวิจัยที่เรียกว่า “ลักษณะไทย” หรือ “Thai Form”

การสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ในช่วงท้ายของกลุ่มผลงานชุด “ลักษณะไทย” หรือ “Thai Form” นี้ จิตรมีประสบการณ์จากการแสดงภาพพิมพ์นานาชาติที่พบว่า ภาพพิมพ์สามารถมีขนาดใหญ่ได้ ด้วยการเพิ่มเติมกระบวนการต่างๆ ลงไป เช่น แม่พิมพ์ที่ใหญ่ หรือการต่อกระดาษจากแผ่นเดียวเป็นหลายแผ่นต่อกัน นอกจากการพยายามค้นหาทิศทางทางพัฒนางานแล้ว ในอีกด้านหนึ่งก็หวังว่าขนาดของงานจะทัดเทียมกับงานด้านจิตรกรรม แต่ก็ทำได้เพียงไม่กี่ชิ้น เนื่องจากความซับซ้อนยุ่งยากเกินกว่าคนเดียวจะสามารถทำได้ผลที่ดี แนวคิดที่จะต่อขยายงานขนาดใหญ่จึงหยุดลง แล้วตามมาด้วยความอึดตัวในการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์ของเขา หลังจากนั้นเขาก็เริ่มตั้งคำถามกับตัวเองว่าการค้นหาสิ่งใหม่นั้นคืออะไร หรืออะไรที่เหมาะสมที่สุดกับอนาคตของเขา แล้วเขาก็พบมันจากคำกล่าวของอาจารย์ท่านหนึ่งที่ยืนดูผลงานของเขาแล้วกล่าวว่า

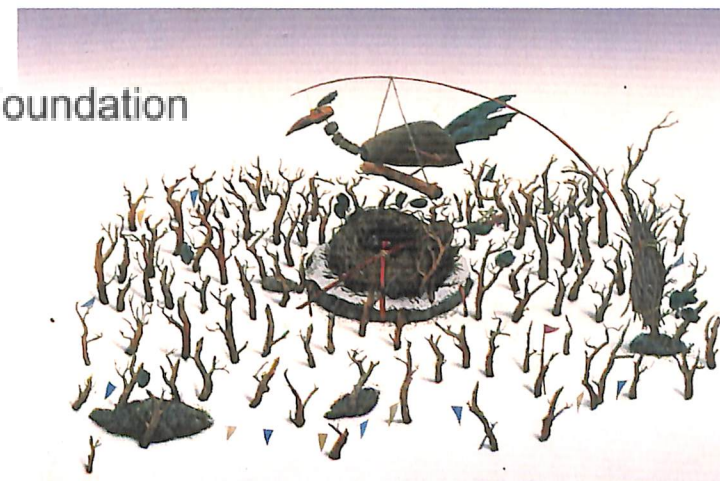
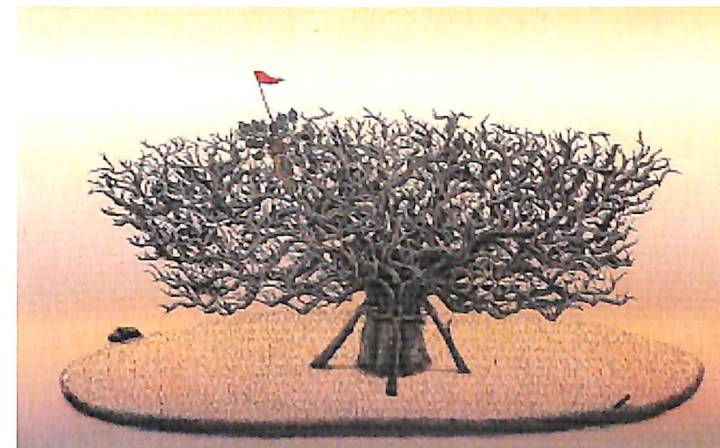
“งานของคุณมีสองลักษณะ คือ ภาพพิมพ์เชิงประติมากรรม และขณะเดียวกันก็เป็นประติมากรรมเชิงภาพพิมพ์”

คำกล่าวเชิงวิเคราะห์นี้ได้จุดประกายให้เขาย้อนกลับมาพิจารณาผลงานของตัวเอง สิ่งที่เขาพบก็คือรูปทรงต่างๆ ที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ปรากฏอยู่ในงานเต็มไปหมด นั่นหมายถึงเขามองความงามของรูปทรงเชิงประติมากรรมก่อน คิดได้ดังนั้นเขาจึงสนใจที่จะสร้างประติมากรรมที่จินตนาการจากผลงานภาพพิมพ์

จากผลงานภาพพิมพ์ซึ่งมีเพียงสองมิติที่จิตรจินตนาการให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อม เขาได้ใช้โอกาสนี้ใหม่ในการสร้างมิติให้กับกระบวนการสร้างสรรค์ ทั้งในรูปของสื่อผสมและประติมากรรม เริ่มจากการใช้วัสดุจริงมากกว่าหนึ่งชนิดมาประกอบกัน และการศึกษาแนวทางสร้างสรรค์ประติมากรรม โดยทดลองใช้กระบวนการปั้นหล่อ (Casting) ประกอบวัสดุ (Assemblage) สื่อ

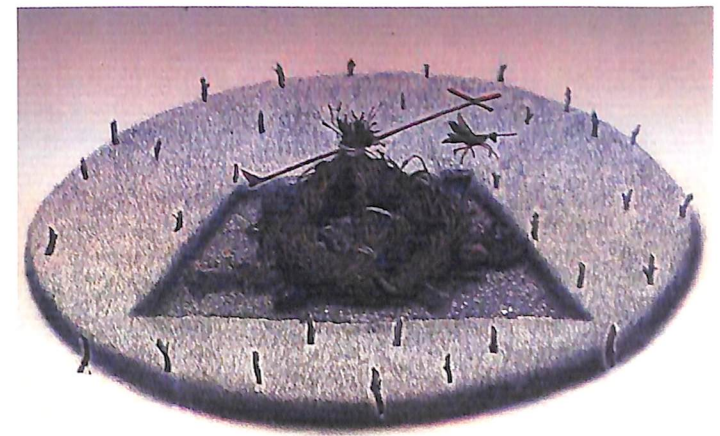

• ผลงานภาพพิมพ์
THE SAME OLD IN SOMETHING E,
ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ,
67x93 เซนติเมตร, พ.ศ. 2530
รางวัลเกียรติยศอันดับ 3 เหรียญทองแดง
การแสดงผลงานแห่งชาติ ครั้งที่ 33

• ผลงานภาพพิมพ์
SOMETHING IN EXPERIENCE 2,
ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ,
67x93 เซนติเมตร, พ.ศ.2530
รางวัลชนะเลิศจากการประกวดศิลปกรรม
เรื่อง “ป่าไม้ของเรา” การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

•• ผลงานภาพพิมพ์
THE SAME OLD IN SOMETHING J,
ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ,
67x93 เซนติเมตร, พ.ศ.2530
รางวัลเกียรติยศอันดับ 1 เหรียญทอง
การแสดงผลงานร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่
ครั้งที่ 4 พ.ศ.2530

••• ผลงานภาพพิมพ์
ก่อนเทศกาล 01,
ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ,
67x93 เซนติเมตร, พ.ศ.2530
ผลงานนิทรรศการระดับปริญญาตรี
พ.ศ.2530

•••• ผลงานภาพพิมพ์
PRE-FESTIVAL 04,
ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ,
67x93 เซนติเมตร, พ.ศ.2532
รางวัลดีเด่น การแสดงผลงานศิลปกรรม ปตท.
การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2532